

"וידעת את ה'"
מבנה ומשמעות בספר שמות

1) המבנה של ספר שמות.

א. פרקים א-טו: יציאת מצרים

[פרקים טז-יח:

- תלונות במדבר
- מלחמת עמלק
- יתרו ומערכת המשפט]

ב. פרקים יט-כד: מתן תורה

ג. פרקים כה-מ: בניית המשכן (וחטא העגל)

2) רמב"ן: הקדמה לספר שמות

וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם, שהיה סוד אלוה עלי אהליהם, והם הם המרכבה (ב"ר מז ו), ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד (להלן מ לה):

3) שמות י"ח, ה'

(ה) וַיֵּבֹא יְתָרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹהִים:

שמות י"ט, ב'

(ב) וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיֵּבֹאוּ מִדְבַר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֹגֵד הַהָר:

4) שמות י"ח, ט"ו-ט"ז

(טו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ כִּי יָבֹא אֵלַי הָעָם לְדָרֹשׁ אֶל־הָאֱלֹהִים: (טז) כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבַר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטֵתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵי הָאֱלֹהִים וְאֶת תּוֹרֹתָיו:

5) זבחים קטז.

דאיתמר בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה.

6) אבן עזרא יח:א

וישמע יתרו. הזכיר למעלה דבר עמלק כי לרפידים בא. והיתה ראויה פרשת בחדש השלישי להיותה כתובה אחר דבר עמלק. כי שם כתוב ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני. אם כן למה נכנס דברי יתרו בין שתי הפרשיות. והגאון אמר

כי יתרו בא אל מדבר סיני לפני מתן תורה. ולפי דעתי שלא בא רק בשנה השנית אחר שהוקם המשכן. כי כתוב בפרשה עולה וזבחים לא-להים. ולא הזכיר שבנה מזבח חדש. ועוד כתיב והודעתי את חקי הא-להים ואת תורותיו. והנה זה אחר מתן תורה והעד הנאמן על דברי. כי כן כתוב אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים.... **ועתה אפרש למה נכנסה פרשת יתרו במקום הזה.** בעבור שהזכיר למעלה הרעה שעשה עמלק לישראל הזכיר כנגדו הטובה שעשה יתרו לישראל ונתן להם עצה טובה ונכונה למשה ולישראל. ומשה אמר לו והיית לנו לעינים והטעם שהאיר עיניהם. ושאלו אמר ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל. ובעבור שכתוב למעלה מלחמה ליי' בעמלק. שישראל חייבים להלחם בו כאשר יניח השם להם. הזכיר דבר יתרו כי הם היו עם גוי עמלק שיזכירו ישראל חסד אביהם ולא יגעו בזרעו.

7) טבלת השוואה בין סיפור עמלק לבין סיפור יתרו:

<u>עמלק (שמות יז:ח-טז):</u>	<u>יתרו (שמות יח):</u>
ויבא עמלק וילחם	ויבא יתרו...לשלום
בחר לנו אנשים	ויבחר משה אנשי חיל
וצא הלחם	ויצא משה...לשלום
מחר	ויהי ממחרת
אנכי נצב	וכל העם נצב עליך
וידי משה כבדים	כי כבד ממך הדבר
וישב עליה	וישב משה
עד בא השמש	מן הבקר עד הערב
מלחמה לה' בעמלק מדר דר	וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום

8) רד"ק שופטים פרק א

ופרשת וישמע יתרו שלא במקומה נכתבה לחבר דבר יתרו עם דבר עמלק כי עמלק הרע לישראל **בצאתם ממצרים** והצר להם לפיכך שמר לו הקב"ה הדבר עד סוף כל הדורות כמו שכתוב מלחמה לה' בעמלק מדור דור ויתרו **הטיב לישראל** ושמח בטובתם והטיב להם בעצתו ושמר לו הקב"ה הטובה עד סוף כל הדורות כי הנה אומר שישבו עם בני יהודה ונתנו להם מקום לשבת בארצם.

9) שמות רבה טו:

וכי לא היה הקדוש ברוך הוא יכול להציל ישראל מיד מצרים במכה ראשונה אלא לקיים מה שנאמר (איוב יב, כג) משגיא לגוים ויאבדם וכתוב (שם שם, כד) מסיר לב ראשי עם הארץ ומהו כן שאמר ה' הצדיק.

10) שמות ו', ו'-ז'

(ו) לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְקֹוֹקְךָ וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזָרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים: (ז) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם

לִי לְעַם וְהֵייתִי לָכֶם לְאֱלֹהִים וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם
סְבִלּוֹת מִצְרַיִם:

שמות ז', ג'-ה' (11)

(ג) וְאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת־לֵב פְּרַעֲה וְהִרְבִּיתִי אֶת־אֲתַתִּי וְאֶת־מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ד)
וְלֹא־יִשְׁמַע אֶלְכֶם פְּרַעֲה וְנָתַתִּי אֶת־יָדִי בְּמִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־צְבָאתִי אֶת־עַמִּי
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשַׁפְטִים גְּדֹלִים: (ה) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְקֹוֹק בְּנֹטְתִי
אֶת־יָדִי עַל־מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם:

שמות ה', ב' (12)

(ב) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה מִי יְקֹוֹק אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵתִי
אֶת־יְקֹוֹק וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

שמות י"ח, ט'-י"א (13)

(ט) וַיַּחַד יִתְּרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְקֹוֹק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם:
(י) וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ יְקֹוֹק אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרַעֲה אֲשֶׁר הִצִּיל
אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם: (יא) עַתָּה יִדְעֵתִי כִּי־גְדוֹל יְקֹוֹק מְכַל־הָאֱלֹהִים כִּי
בִּדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם:

שמות ט"ז, ו'-ז' (14)

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֶתֶם כִּי יְקֹוֹק הוֹצִיא אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ז) וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת־כְּבוֹד יְקֹוֹק בְּשַׁמְעוֹ אֶת־תְּלַנְתִּיכֶם עַל־יְקֹוֹק
וּנְחַנּוּ מָה כִּי תִלּוּנוּ תִלְיִנוּ עֲלֵינוּ:

שמות ט"ז, י"א-י"ב (15)

(יא) וַיִּדְבֵּר יְקֹוֹק אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) שְׁמַעְתִּי אֶת־תְּלִוַּנְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַר אֱלֹהִים
לֵאמֹר בֵּין הָעֲרָבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ־לָחֶם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי יְקֹוֹק
אֱלֹהֵיכֶם:

שמות י"ז, ז' (16)

(ז) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמַּקְוֶה מַסָּה וּמְרִיבָה עַל־רִיבוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתֵּם אֶת־יְקֹוֹק
לֵאמֹר הִישׁ יְקֹוֹק בְּקִרְבָּנוּ אִם־אֵין:

שמות ח', י"ח (17)

והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמי עמד עליה לבלתי היות שם ערב
למען תדע כי אני יקוק בקרב הארץ:

18) רמב"ן שמות ו:ז

ולקחתי אתכם לי לעם. בבואכם אל הר סיני ותקבלו התורה, כי שם נאמר (יט:ה) והייתם לי סגולה:

19) אבן עזרא שמות ו:ז

ולקחתי אתכם לי לעם כאשר תקבלו את התורה על הר סיני.

20) מדרש הגדול שמות

והייתי לכם לאלקים: על מנת כן אני מוציא אתכם ממצרים על מנת שתקבלו עליכם את עול מלכותי ותקדשו את שמי ברבים.

21) שמות כ"ט, ל"ט-מ"ו

(לט) אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים: (מ) וְעֹשֶׂרֶן סֹלֶת בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כְּתִית רְבַע הָהֵין וְנֹסֶף רְבִיעֵת הָהֵין יַיִן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: (מא) וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וּכְנֹסֶכָהּ תַעֲשֶׂה־לָּהּ לָרִים נִיחֹחַ אֲשֶׁה לִיקוֹק: (מב) עֶלֶת תַּמִּיד לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְקוֹק אֲשֶׁר אֹמֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר אֵלַיךְ שָׁם: (מג) וְנִעַדְתִּי שָׁמָּה לְבָנִי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי: (מד) וְקִדְשִׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־אֹהֶלן וְאֶת־בְּגָדֵי אֶקְדָּשׁ לְכַהֵן לִי: (מה) וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיְתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: (מו) וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְקוֹק אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנִי בְּתוֹכֶם אֲנִי יְקוֹק אֱלֹהֵיהֶם: פ